

**МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (УКРАЇНА)
ГУМАНІСТИЧНО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ЯНА ДЛУГОША
В МІСТІ ЧЕНСТОХОВІ (ПОЛЬЩА)**

**ISSN (print) 2617-0833
ISSN (online) 2617-0841**

**Міжнародний науковий журнал
«ОСВІТА І НАУКА»**

**ПРИРОДНИЧІ ТА ТЕХНІЧНІ НАУКИ
ГУМАНІТАРНІ ТА СУСПІЛЬНІ НАУКИ
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ**

Виходить два рази на рік

Випуск 2(33) 2022

МУКАЧЕВО-ЧЕНСТОХОВА

**MUKACHEVOSTATEUNIVERSITY (UKRAINE)
HUMANISTIC-NATURAL SCIENCES UNIVERSITY NAMED AFTER YANA
DLUHOSHA IN CZESTOCHOWA(POLAND)**

**ISSN (print) 2617-0833
ISSN (online) 2617-0841**

**International scientific journal
«EDUCATION AND SCIENCE»**

**NATURAL AND TECHNICAL SCIENCES
HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
ECONOMIC SCIENCES**

Published twice a year

Issue 2(33) 2022

MUKACHEVO-CZĘSTOCHOWA

**Міжнародний науковий журнал
«ОСВІТА І НАУКА»**

Заснований у 2006 році. Виходить двічі на рік.

Співзасновники та видавці журналу

*Мукачівський державний університет (Україна)
Гуманістично-природничий університет ім. Яна
Длугоша в місті Ченстохові (Польща)*

*У 2018 році перереєстрований, Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації КВ №23077-12917ПП*

*Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою (Протокол №10 від 19.12.2022 р.)*

Головний редактор:

Щербан Тетяна Дмитрівна – доктор психологічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України (Мукачево, Україна)

Заступники головного редактора:

Jerzy Piwowarski – Dr. hab., Prof. AJD (Ченстохова, Польща)

Гоблик Володимир Васильович – доктор економічних наук, професор (Мукачево, Україна)

Відповідальний секретар: *Мовчан Катерина Миколаївна* (Мукачево, Україна)

СКЛАД РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Розділ "Природничі та технічні науки"

Відповідальний редактор: *Козарь Оксана Петрівна* – доктор технічних наук, професор (Мукачево, Україна)

Члени редакційної колегії:

Злотенко Б.М. – д-р т. н., професор (Київ, Україна)

Блецкан Д.І. – д-р фіз.-мат. н., професор (Ужгород, Україна)

Boguslaw Wozniak – Dr. Eng., Prof. (Лодзь, Польща)

Шаблій О. І. – д-р геогр. н., професор (Львів, Україна)

Yuriy Povstenko – Prof. Dr. hab. (Ченстохова, Польща)

Ravol Lizak – Prof. Ing, PhD (Ружонберог, Словацька Республіка)

Кабацій В.М. – к. фіз.-мат. н., доцент (Мукачево, Україна)

Ігнатишин М.І. – к. т. н., доцент (Мукачево, Україна)

Смочко Н.М. – д-р. геогр. н, доцент (Мукачево, Україна)

Розділ "Гуманітарні та суспільні науки"

Відповідальний редактор: *Теличко Наталія Вікторівна* – доктор педагогічних наук, професор (Мукачево, Україна)

Члени редакційної колегії:

Попович Н.М. – д-р пед. н., професор (Мукачево, Україна)

Шандор Ф.Ф. – д-р філос. н., професор (Ужгород, Україна)

Оросова Рената – д-р філософії (Словацька Республіка)

Саболч Єва – д-р філософії, професор (Угорщина)

Beata Urbanowicz – Prof. hab. Dr., професор (Ченстохова, Польща)
Marzena Bogus – Dr. (Ченстохов, Польща)
Daniela Kukla – Dr., Prof. (Ченстохова, Польща)
Maryla Renat – Dr. (Ченстохова, Польща)
Максименко С.Д. – д-р психол. н, професор (Київ, Україна)
Ямчук Т.Ю. – к. психол. н. (Мукачево, Україна)
Швардак М.В. – д-р. пед. н., доцент (Мукачево, Україна)
Прокопович Л.С. – к. філол. н., доцент (Мукачево, Україна)
Малець О.О. – д-р і.н., доцент (Мукачево, Україна)
Морська Л.І. – д-р пед. н., професор (Львів, Україна)

Розділ "Економічні науки"

Відповідальний редактор: *Реслер Марина Василівна* – доктор економічних наук, професор (Мукачево, Україна)

Члени редакційної колегії:

Пап В. В. – д-р екон. н., професор (Мукачево, Україна)
Боднар М.І. – д-р екон. н., професор (Київ, Україна)
Задорожний Зеновій-Михайло В. – д-р екон. н., професор (Тернопіль, Україна)
Куцик П.О. – к. екон. н., професор (Львів, Україна)
Maia Margvelashvili – PhD. prof. (Тбілісі, Грузія)
Peter Šoltés – PhD. doc. Senior research fellow (Братіслава, Словачька Республіка)
Gozora V.A. – PhD. Prof. (Братіслава, Словачька Республіка)
Jan Hron – Prof. Ing, DrSc. dr. h.c. (Прага, Чеська Республіка)
Teresa Martyniuk – PhD. Prof. (Сопот, Польська Республіка)
Robert Magda – PhD. Prof. (Геделле, Угорська Республіка)
Ровт Алекс – к. екон.н. (США)
Пітюлич М.І. – д-р екон. н., професор (Ужгород, Україна)
Дем'ян Я.Ю. – к. екон. н., доцент (Мукачево, Україна)
Лизанець А.Г. – к. екон. н., доцент (Мукачево, Україна)
Лінтур І.В. – к. екон. н., доцент (Мукачево, Україна)

М 58

Міжнародний науковий журнал «ОСВІТА І НАУКА» / ред. кол.: Т.Д. Щербан (гол.ред.); заст. гол. ред.: Jerzy Piwowarski; В.В. Гоблик. – Мукачево-Ченстохова: РВВ МДУ; Гуманістично-природничий університет ім. Яна Длугоша в місті Ченстохові, 2022. – Вип. 2(33). – 347с.

УДК 37:001(051)-027.543-028.42"540*6"

Міжнародний науковий журнал «ОСВІТА І НАУКА» зареєстровано та проіндексовано в таких міжнародних наукометричних базах даних: *Index Copernicus (ICV 2021 = 80,1)*, *ResearchBib*, *SJIF/Inno-Space (Марокко)*, *CiteFactor*, *Infobase Index (Індія)*, *DRJI (Індія)*, *Turkish Education Index*, *Global Impact Factor*, *Eurasian Scientific Journal Index*, зареєстрований в *Google Scholar*.

©Мукачівський державний університет, 2022
© Гуманістично-природничий університет ім. Яна Длугоша в місті Ченстохові (Польща), 2022

**International scientific journal
«Education and Science»**

Founded in 2006. Published twice a year.

Co-founders of and publishers the journal:

Mukachevo State University (Ukraine)

*Humanistic-Natural Sciences University named after Yana Dluhosha in
Czestochowa (Poland)*

*Re-registered in 2018, Certificate of state registration of printed mass media,
KV №23077-12917PR*

*Recommended to printing and distribution through the Internet Scientific and technical council of
Mukachevo State University (Protocol № No10 від 19.12.2022 p.)*

Chief Editor:

Shcherban Tetyana – Doctor of Psychology, Professor. Honored Worker of Education of Ukraine
(Mukachevo, Ukraine)

Deputies editor in chief:

Jerzy Piwowarski – Dr. hab., Prof. AJD (Częstochowa, Poland)

Hoblyk Volodymyr – Doctor of Economics, Professor (Mukachevo, Ukraine)

Responsible secretary: *Movchan Kateryna* (Mukachevo, Ukraine)

EDITORIAL BOARD

Section "Natural and technical Sciences"

Responsible editor: *Kozar Oksana* – Doctor of Technical Sciences, Professor (Mukachevo, Ukraine)

Members of the editorial board:

Zlotenko B.M. – Dr. Eng., Professor (Kyiv, Ukraine)

Bleckan D.I. – Dr. Eng., Professor (Uzhgorod, Ukraine)

Boguslaw Wozniak - Dr. Eng., Prof. (Lodz, Poland)

Shabli O.I. – Dr. of Geography, Professor (Lviv, Ukraine)

Yuriy Povstenko – Prof. Dr. hab. (Częstochowa, Poland)

Pavol Lizak – Prof. Ing, PhD (Ruzhonberog, Slovak Republic)

Kabatsiy V.M. – Ph. D in Physics and Mathematics, Docent (Mukachevo, Ukraine)

Ignatyshyn M.I. – Ph.D. in Techn., Docent (Mukachevo, Ukraine)

Smochko N.M. – Dr. of Geography (Mukachevo, Ukraine)

Section "Humanities and Social Sciences"

Responsible editor: *Telychko Natalia* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
(Mukachevo, Ukraine)

Members of the editorial board:

Popovich N.M. – Dr. of Ped. sc., Professor (Mukachevo, Ukraine)

Shandor F.F.– Dr. of Philosophy, Professor (Mukachevo, Ukraine)

Orosova Renata – Dr. of Philosophy (Slovak Republic)

Sabolch Eve – Dr. of Philosophy, Professor (Hungary)

Beata Urbanowicz – Prof. hab. Dr., Professor (Częstochowa, Poland)

Marzena Bogus – Dr. (Częstochowa, Poland)

Daniela Kukla – Dr., Prof. (Częstochowa, Poland)
Maryla Renat – Dr. (Częstochowa, Poland)
Maksimenko S.D. – Dr. of Psychological sc., Professor (Kyiv, Ukraine)
Yamchuk T.Yu. – Candidate in Psychological sc. (Mukachevo, Ukraine)
Schwardak M.V. – Candidate in Ped. sc., Docent (Mukachevo, Ukraine)
Prokopovich L.S. – Candidate in Philosophy., Docent (Mukachevo, Ukraine)
Malets O.O. – Doctor of History, Docent (Mukachevo, Ukraine)
Morsjka L.I. – Dr. of Ped. sc., Professor (Lviv, Ukraine)

Section "Economic Sciences"

Responsible editor: *Resler Marina* – Doctor of Economic Sciences, Professor (Mukachevo, Ukraine)

Members of the editorial board:

Pap V.V. – Doctor of Ec., Professor (Mukachevo, Ukraine)
Bodnar M.I. – Doctor of Ec., Professor (Kyiv, Ukraine)
Zadorozhny Zenoviy-Mykhailo V. – Doctor of Ec., Professor (Ternopil, Ukraine)
Kutsik P.O. – Candidate in Economics, Professor (Lviv, Ukraine)
Maya Margvelashvili – PhD. prof. (Tbilisi, Georgia)
Peter Šoltés – PhD. doc. Senior research fellow (Bratislava, Slovak Republic)
Gozora V.A. – PhD. Prof. (Bratislava, Slovak Republic)
Jan Hron – Prof. Ing, Dr Sc. dr. h.c. (Prague, Czech Republic)
Teresa Martyniuk – PhD. Prof. (Sopot, Republic of Poland)
Robert Magda – PhD. prof (Giedelle, Hungary Republic)
Rovt Alex – Candidate in Economics (USA)
Pityulich M.I. – Doctor of Ec., Professor (Uzhgorod, Ukraine)
Demyan Y.Yu. – Candidate in Economics, Docent т (Mukachevo, Ukraine)
Lizanets A.G. – Candidate in Economics, Docent (Mukachevo, Ukraine)
Lintur I.V. – Candidate in Economics, Docent (Mukachevo, Ukraine)

International scientific journal «EDUCATION AND SCIENCE» / ed. board:
T.D. Shcherban (Ed. in Chief); Deputy Ch. Ed: Jerzy Piwowarski; V.V. Hoblyk. – Mukachevo. –
Częstochowa: MSU publ., Humanistic-Natural Sciences University named after Yana Dluhosha in
Czestochowa, 2022. – Issue 2(33). – 347 p.

UDK 37:001(051)-027.543-028.42"540*6"

The previous name of the journal «Scientific Bulletin of Mukachevo State University», ISSN 2311-8164. The journal has been registered and indexed in such international scientometric catalogs and databases: *Index Copernicus (ICV 2021 = 80,1)*, *ResearchBib*, *SJIF/Inno-Space (Марокко)*, *CiteFactor*, *Infobase Index (Індія)*, *DRJI (Індія)*, *Turkish Education Index*, *Global Impact Factor*, *Eurasian Scientific Journal Index*, *зарєєстрований в Google Scholar*.

© Mukachevo State University, 2022
© Humanistic-Natural Sciences University named
after Yana Dluhosha in Czestochowa (Poland), 2022

konkurentospromozhnosti pidpriemstva: orhanizatsiyni aspekt [Management decisions in ensuring the competitiveness of the enterprise: organizational aspect]. Kharkiv: INZhEK.

5. Chumachenko, N. H., Chervova, L. H., Kuzmenko, L. M., Byrenberh, B. M., Baranov, S. V.; Chumachenko, N. H. Ed. 1999. *Hosudarstvennoe upravlenye ekonomykoj v Ukrayne: opyt, problemy, resheniya [State management of the economy in Ukraine: experience, problems, solutions].* Donetsk: IEP NAS of Ukraine.

6. Derlou, D. 2001. *Kliuchovi upravlinski rishennia. Tekhnolohiia pryiniattia rishen [Key management decisions. Decision-making technology].* Kyiv: Scientific thought.

7. Orel, S. M. 2008. *Ryzkyk: osnovni poniattia [Risk: basic concepts].* Lviv: NU LP.

8. Terebukh, A. A. 2013. *Hospodarski rishennia na pidpriemstvakh: formuvannia, realizatsiia ta ekonomichna efektyvnist [Business solutions at enterprises: formation, implementation and economic efficiency].* Lviv: NU LP.

9. Fatkhutdynov, R. A. 1998. *Razrobotka upravlencheskoho resheniya [Development of a management solution].* Moscow: Intel Synthesis.

УДК 332.02:332.143-043.86(045)=111

DEVELOPMENT TRENDS OF MOUNTAIN TERRITORIAL COMMUNITIES

Feier Anastasiia

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГІРСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Феєр А. Є.

The Carpathian region is characterized by the presence of three natural and economic zones - lowland, foothill, and mountain, which require different approaches to their socio-economic development. Along with this, mountainous areas are in a state of stagnation, they are characterized by restrictions on the use of agricultural land, insufficiently extensive transport, and communal infrastructure – as a result, unemployment, low wages, and labor migration. The purpose of the article is to identify the main trends in the socio-economic development of mountain settlements in the region. It has been proven that to support mountain settlements and equalize their socio-economic development, it is necessary to develop a legislative framework and change the ideology of supporting the development of mountain areas.

Key words: mountain areas, socio-economic development, programs, stimulation.

Карпатський регіон характеризується наявністю трьох природно-економічних зон – низинну, передгірську та гірську, що потребує різних підходів до їх соціально-економічного розвитку. Особливо це стосується гірської зони. Поряд з цим, гірські території перебувають в стані стагнації, для них характерне обмеження у використанні землі сільськогосподарського призначення, недостатньо розгалужена транспортна і комунальна інфраструктура. Як наслідок, безробіття, низький рівень заробітної плати, трудова міграція. В останні роки підвищується інтерес наукової спільноти до вивчення і аналізу проблем гірських населених пунктів, зокрема в Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській, Чернівецькій областях та вироблення рекомендацій для органів влади щодо прискореного розвитку гірських територій. Метою статті виявлення основних тенденцій соціально-економічного розвитку гірських поселень області. Доведено, що для підтримки гірських населених пунктів, вирівнювання їх соціально-економічного розвитку необхідно розробити законодавчу основу та змінити ідеологію підтримки розвитку гірських територій, що сприятиме покращенню соціально-економічного розвитку, демографічної і екологічної ситуації.

Ключові слова: гірські території, соціально-економічний розвиток, програми, стимулювання.

The Carpathian region is one of the most attractive geographical regions of Central and Eastern

Europe, which is of strategic importance in the development of the territories of eight states, including Ukraine. The Ukrainian Carpathians, as a mountainous region characterized by high natural resource potential and an important geopolitical location, is of great importance for the socio-economic development of Zakarpattia, Lviv, Ivano-Frankivsk, and Chernivtsi regions, on whose territory they are located.

Most of the mountain areas, which are located at an altitude of 400 meters above sea level and above, are difficult to access. The resource potential of these territories, where about one million citizens live in 715 settlements, has not been realized, and the level of their socio-economic development is significantly lower than in Ukraine as a whole, which leads to a low quality of life for the population, to increasing disparities in the system of economic complexes and the deterioration of the investment attractiveness of mountain areas, the growth of differentiation of the main socio-economic indicators, increases the depression and subsidization of such areas, leads to the deterioration of their ecological condition, the loss of potential for the restoration of development and restrains the balanced development of the regions on the territory of which the Carpathians are located [1]. Modern regional studies, in which the problems of the development of mountain areas are raised, are devoted to the work of many scientists, in particular Pityulich M.M. [2], Pityulich M.I. [3, 6], Miklovda V.P. [4], Zhuk P.V. [5]. Hoblyk V.V. [7, 8].

The purpose of the article is to identify the main trends in the socio-economic development of the mountain settlements of the region. It should be recalled that the UN conference highlighted the special situation and needs of the least developed and most environmentally vulnerable countries in the final declaration (Principle 6, Rio de Janeiro Declaration on Environment and Development). Based on this principle, Chapter 13 "Rational Use of Vulnerable Ecosystems: Sustainable Development of Mountain Regions" was included in Agenda 21. The preamble to this chapter emphasizes that "mountains are an important source of water, energy and biological diversity. In addition, they are the source of the most valuable resources. As one of the largest ecosystems, mountains are of great importance for the survival of the global ecosystem. At the same time, mountain ecosystems are changing rapidly. They are susceptible to the acceleration of soil erosion, landslides, rapid narrowing of the environment, and reduction of genetic diversity. Socially, the population in mountainous areas is characterized by widespread poverty and the loss of traditional skills. As a result of unwise management, degradation of the natural environment occurs in most mountainous areas of the world. Therefore, issues of rational management of resources and socio-economic development of mountain areas require immediate measures" [9, p. 23].

The European community has long realized the importance of mountain areas that perform important economic, socio-cultural, and ecological functions. In such countries as Italy, France,

Switzerland, and Austria, special "mountain" laws designed to regulate mining development have been adopted and are in force. Moreover, an example of concerted action by several mountain countries in the plan can be the Alpine Convention, signed in Salzburg in 1991 by Germany, France, Italy, Austria, Switzerland, Liechtenstein, Slovenia, and the EU, and the Charter for the Protection of the Pyrenees, [10], signed France, Spain, and Andorra. The agreements are aimed at achieving two main goals: improvement of the system of conservation of natural resources, and cultural landscapes, protection of the living environment, and consideration of the social needs of the population. However, in 1995, Ukraine attempted to create a legislative basis for the ecological and economic development of the Carpathian territories. However, the formation of such a legislative framework was completed only with the adoption of the Law of Ukraine "On the Status of Mountainous Settlements in Ukraine", which, instead of the comprehensive development of the mountainous territory, actually singles out only one approach - the establishment of several social payments to residents of territorial communities that were classified as "mountainous" ". Mountain areas are noticeably inferior to flat ones in terms of socioeconomic development, but at the same time, they differ more and more in this regard. Preliminarily, among such areas, we can name those whose backwardness is caused by: 1) weak infrastructure; 2) relative surplus of labor resources and underemployment of the local population; 3) a sharp violation of the ecological balance; 4) a complex of the specified reasons in their various combinations.

Among the modern problems of the development of the mountainous territories of the Carpathian region, the following should be noted:

1. The development of mountain settlements is restrained by insufficiently branched transport and communal infrastructure, underdeveloped industry and agriculture, unemployment, low wages, and migratory attitudes of the population. Problems in the field of education are accumulating, namely: low occupancy of classes in secondary educational institutions.

2. In mountainous territories, an unfavorable ecological situation is developing, which is associated with such natural phenomena as floods and floods.

3. The available financial resources of local budgets do not meet the needs of the social and economic development of mountainous areas.

4. In mountainous areas, there is almost no agriculture traditional for mountains – sheep farming, dairy farming, and local handicrafts have declined.

Thus, in our opinion, the most important recommendations for overcoming negative trends in the development of mountainous areas are the definition of a planning system for the use of land in mountainous areas, both arable and non-arable, to prevent their erosion while increasing the production of ecologically clean agricultural products, deep processing of wood, development tourism, recreation;

fish farming, use of renewable resources and sustainable mining, conservation and development of services to the local population to stop migration and preserve local communities. It should be noted that no regional development policy will be sufficiently effective in any case if, along with financial support for socio-economic development and solving other urgent needs, adequate fiscal and investment support of the state is not provided.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції розвитку гірських територій українських Карпат: Розпорядж. Каб. Міністрів України від 03.04.2019 р. № 232-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232-2019-p#Text>.
2. Пітюлич М. М. Гірські території Українських Карпат: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / М. М. Пітюлич. – Ужгород: Гражда, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього НАН України», 2015. – 320 с.
3. Пітюлич М. І. Ринок праці і зайнятість економічно активного населення гірських територій / М. І. Пітюлич // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». – 2018. – № 35. – С. 18-23.
4. Greening the economic activity of the mountainous territorial communities of Transcarpathia / M. Pitiulych, V. Miklovda, V. Hoblyk, H. Kampo, V. Pigosh // E3S Web of Conferences. – 2021. – Vol. 255. – 01052. DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125501052>.
5. Жук П. В. Актуальні завдання політики соціально-економічного розвитку гірських територій України / П. В. Жук // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду. – 2019. – Вип. 3(131). – С. 27–31.
6. Регулювання трудовіграційних процесів в транскордонному регіоні: колективна монографія / М. І. Пітюлич, В. В. Гоблик, Т. Д. Щербан [та ін.]; за заг. ред. д.е.н., проф. М. І. Пітюлича. – Мукачево: Вид-во МДУ, 2015. – 148 с.
7. Гоблик В. В. Регулювання депресивних ринків праці в умовах економічної трансформації: монографія / В. В. Гоблик, Я. І. Токар. – Мукачево: РВВ МДУ, 2017. – С. 184.
8. Гоблик В. В. Международный опыт регулирования рынков труда / Я. І. Токар, В. В. Гоблик // Международный научный журнал: сборник научных статей. – 2016. – №11, Т. 2. – С. 125–128.
9. Программа действий. Повестка дня на XXI век и другие документы Конференции в Рио-де-Жанейро в популярном изложении. Центр «За наше общее будущее». – Женева, 1993.
10. Хартія захисту Піренеїв. – Франція, Іспанія, Андорра, 1996.

References

1. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku hirs'kykh terytorii ukrains'kykh Karpat: Rozporiadzh. Kab. Ministriv Ukrainy vid 03.04.2019 r. № 232-r [On the approval of the Concept for the Development of the Mountain Territories of the Ukrainian Carpathians: Order. Cabinet of the Ministers of Ukraine dated April 3, 2019 No.232-p]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232-2019-p#Text>.
2. Pityulych, M. M. 2015. *Hirski terytorii Ukrain'skykh Karpat: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Mountain areas of the Ukrainian Carpathians: current state and development prospects]*. Uzhgorod: Hrazdha, State University "Institute of Regional Studies named after M.I. Dolishnyi of the National Academy of Sciences of Ukraine".
3. Pityulych, M. I. 2018. Rynok pratsi i zainiatist ekonomichno aktyvnoho naseleння hirs'kykh terytorii [The labor market and employment of the economically active population of mountainous areas]. *Scientific Bulletin of the Uzhgorod University. Series "Economics"* 35: 18-23.
4. Pityulych, M., Miklovda, V., Hoblyk, V., Kampo, H., and Pigosh, V. 2021. Greening the economic activity of the mountainous territorial communities of Transcarpathia. *E3S Web of Conferences* 255: 01052. DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125501052>.
5. Zhuk, P. V. 2019. Aktualni zavdannia polityky sotsialno-ekonomichnoho rozvytku hirs'kykh terytorii Ukrainy [Actual tasks of the policy of socio-economic development of the mountainous territories of Ukraine]. *Socio-economic problems of the modern period* 3(131): 27-31.

6. Pityulych, M. I., Hoblyk, V. V., Shcherban, T. D. and others; Pityulych, M. I. ed. 2015. *Rehuliuvannia trdomihratsiinykh protsesiv v transkordonnomu rehioni* [Regulation of labor migration processes in the cross-border region]. Mukachevo: Publishing House of MSU.

7. Hoblyk, V. V., and Tokar, Y. I. 2017. *Rehuliuvannia depresyvnnykh rynkiv pratsi v umovakh ekonomichnoi transformatsii* [Regulation of depressed labor markets in the conditions of economic transformation]. Mukachevo: MSU.

8. Tokar, Ya. I., and Hoblyk, V. V. 2016. *Mezhdunarodnyi opyt rehulyrovanyia rynkov truda* [International experience of labor market regulation]. *International scientific journal* 11, 2: 125-128.

9. *Prohramma deistvyi. Povestka dnia na XXI vek y druhye dokumenty Konferentsyy v Ryo-de-Zhaneiro v populiarnom yzlozhenyy. Tsentr «Za nashe obshchee budushchee»* [Program of actions. Agenda for the 21st century and other documents of the Conference in Rio de Janeiro in a popular presentation. Center "For our common future"]. 1993. Geneva.

10. *Khartiia zakhystu Pireneiv* [Charter for the protection of the Pyrenees]. 1996. France, Spain, Andorra.

УДК 002:321-027.555:005.3(045)

ДОКУМЕНТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Феєр О. В., Безугла Ольга

DOCUMENTATION OF ADMINISTRATIVE ACTIVITIES IN PUBLIC AUTHORITIES

Feier Oksana, Bezuhla Olga

У статті розглянуто сутність категорії “документаційне забезпечення управлінської діяльності” в органах публічної влади та їх нормативно-правове забезпечення. Запропоноване власне визначення категорії “документаційне забезпечення управління”. Виділено етапи керування документацією в органах публічної влади. Досліджено категорію документ та систематизовано класифікаційні ознаки і види документів.

Ключові слова: документаційне забезпечення управління, органи публічної влади, документ, види документів, етапи керування документацією.

The article examines the essence of the category of documentation support of management activities in public authorities and their regulatory and legal support. The proposed own definition is documentation support of management as an important management function, which provides documentation (creation of official documents, the basis of which is management information), organization of document circulation (movement of official documents from the date of their creation or receipt to the date of completion of execution or sending) and systematization of archival storage of documents (formation of cases, storage of official documents and their use in current activities) in public authorities. 4 stages of documentation management in public authorities are distinguished (preparatory stage, creation stage, completion stage and stage of readiness of the administrative document for use). The category of documents was studied and classification features and types of documents were systematized.

Keywords: documentation support of management, public authorities, document, types of documents, stages of documentation management.

З метою забезпечення результативної та ефективної діяльності органів публічної влади важливим напрямом управлінської діяльності є документування та організація роботи з

ЗМІСТ**ПРИРОДНИЧІ ТА ТЕХНІЧНІ НАУКИ**

Белей О. І., Штаер Л. О. СТРУКТУРНА СХЕМА СИСТЕМИ ПАСТЕРИЗАЦІЇ МОЛОКА.....	7
Zhiguts Yuriy, Lazar Vasuylj, Hom`jak Bogdan, Krajnaj Ivan FEATURES OF BRAKING ABSORPTION OF LASER RADIATION.....	10
Жидкова О.О., Турута О.В. ЖІНКИ В ІТ СФЕРІ: ПЕРЕВАГИ ГЕНДЕРНОГО БАЛАНСУ В ОСВІТІ ТА ПРОФЕСІЇ	15
Ігнатишин М.І. ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ MATHCAD ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН.....	23
Ігнатишин М.І., Михайлишин М.С. Туряниця І. І. РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ ПРИ РОЗРАХУНКУ КІНЕТИЧНИХ АКУМУЛЯТОРІВ ЕНЕРГІЇ...27	27
Козарь О. П. ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН НА ПРИКЛАДІ ХІМІЇНА ЗАСАДАХ ІНТЕГРАТИВНОГО ПІДХОДУ.....	32
Матвійчук С.С., Богів О.Я., Седоухова Є.В. КОЛЕКЦІЇ ПАМ'ЯТОК ІСТОРІЇ ТА МАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ – НЕВИЧЕРПНЕ ДЖЕРЕЛО ТВОРЧОСТІ.....	39
Pelekh Roman, Mykola Ihnatyshyn DETERMINATION OF MAGNETIC FIELD STRENGTH IN A LAYER OF ELECTROTECHNICAL STEEL.....	43
Росул Р.В., Росул О.Р. АВТОМАТИЗАЦІЯ ПНЕВМОПРИВОДУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ, РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЯКОСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДІЙ ПРИ ВИКОНАННІ ФОРМОТВОРЕННЯ.....	54
Стащук М. Г., Олійник І. П., Лазар В. Ф. ФАКТОРІАЛ ПОКРОКОВОЇ ЗМІНИ У МНОЖИНІ ДІЙСНИХ ЧИСЕЛ.....	65
Фордзюн Ю. І., Кабацій В. М., Питьовка О. Ю., Рейс Т. Т. РАЦІОНАЛЬНЕ РЕСУРСОСПОЖИВАННЯ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ КОНСТРУКЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ГАРМОНІЇ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ.....	71

ГУМАНІТАРНІ ТА СУСПІЛЬНІ НАУКИ

Барчі Б. В., Брунцвик Е. В. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ РЕКЛАМИ НА ПІДСВІДОМІСТЬ.....	76
Barchi Beata, Dalekorii Yana PSYCHOLOGICAL FACTORS OF ADVERTISING TEXT INFLUENCE ON CONSUMER BEHAVIOR.....	80
Barchi Beata, Zotova Tetiana	

THE PROBLEM OF EMOTIONAL INTELLIGENCE.....	84
Barchi Beata, Kyryk Olesia	
PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF COMMUNICATIVE BARRIERS WHILE STUDYING ENGLISH.....	88
Барчі Б.В., Пензелик В.С.	
ЦІННОСТІ СПОЖИВАЧІВ У СИСТЕМІ МАРКЕТИНГУ.....	93
Барчі Б.В., Піров Н.В.	
ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПРИЙОМІВ МАРКЕТИНГУ.....	97
Barchi Beata, Tymchyk Olha-Diana	
PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF INTERPERSONAL CONFLICTS DURING THE EDUCATION PERIOD IN GENERAL EDUCATIONAL SCHOOL.....	101
Барчі Б.В., Харьковська Т.В.....	
ЛЮДИНА ЯК СУБ'ЄКТ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	104
Narapko Vitaliia, Yovdiy Viktoriya	
MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN GENERAL SECONDARY EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS: ONE-TO-ONE DISCUSSION AS A PEDAGOGICAL MODEL	110
Дерев'яно С. П.	
КІНЕМАТОГРАФІЧНИЙ ОБРАЗ ПСИХОЛОГА-ПРАКТИКА: ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ЗРІЛОМУ ВІЦІ.....	114
Дуфинець В.А. Брецько І.І.	
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ГОСТРИХ РЕСПІРАТОРНИХ ЗАХВОРИВАНЬ У ДІТЕЙ.....	118
Касянчук Н.В., Черепанова Л.О.	
ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДО ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТА ФІЗИКИ ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ	121
Косович О. В., Чорній Р. П.	
ТЕОРІЇ ПЕРЕМІКАННЯ КОДУ В РАМКАХ РІЗНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ НАПРЯМКІВ.....	127
Кравченко Т.М.	
ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО(МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ «НАУКОВА КОМУНІКАЦІЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ», ЯК ПРІОРИТЕТНА ПРОБЛЕМА.....	131
Лазар В.Ф., Товканець Г. В., Варга В.-Д. М.	
ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	136
Ліба Н.С., Яртим А.П.	
ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	142
Михайлова К.В., Микуліна А.К.	
ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ДОШКІЛЬНИКІВ.....	146
Мовчан К.М., Гасуляк С.	
ЄВРОПІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА СУСПІЛЬНУ	

КОНСОЛІДАЦІЮ.....	152
Моргун А. В. ФОНДИ БІБЛІОТЕК ЯК ВАГОМИЙ МЕХАНІЗМ ВПЛИВУ НА СУСПІЛЬСТВО ТА ЛЮДИНУ.....	155
Моргун І. В. ПРАКТИКУМ З ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ МІКРОНАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	161
Переворська О.І., Мельнікова А.І. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СЛАБОЧУЮЧИХ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	165
Переворська О.І., Уманська А. ОСОБЛИВОСТІ ДОВІЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	169
Пинзеник О. М. ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПЕДАГОГІКИ.....	176
Попович Н. Ф. МЕТОДИ ЗАСВОЄННЯ СТИЛІСТИЧНИХ НОРМ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	181
Rozman Iryna, Heider Henrietta PROFESSIONAL COMPETENCE OF THE FUTURE TEACHER-PHILOLOGY.....	187
Rozman Iryna, Levko Renata THE ROLE OF MEDIA EDUCATION IN THE PROCESS OF TEACHING FOREIGN LITERATURE.....	191
Суржик Ю.О. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ – ЗАПОРУКА АКТИВІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧА ТА СТУДЕНТІВ.....	195
Теличко Н. В. МЕТОДОЛОГІЯ ЯК НАУКОВИЙ ФУНДАМЕНТ ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	198
Товтин Н. І. ВЗАЄМОВІДНОШЕННЯ СЛОВА Й МУЗИЧНОГО ЕЛЕМЕНТУ В БОГОСЛУЖБОВІЙ МУЗИЦІ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ	202
Фельцан І.М. МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: МІЖНАРОДНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ....	208
Чекан О.І. ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ ГРАМОТИ У ДІТЕЙ, ЩО МАЮТЬ ООП ІЗ НЕДОСТАТНІМ РІВНЕМ РОЗВИТКУ ПЕРЕДУМОВ ПИСЬМА.....	214
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	
Біліченко Л.С. ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ ТРАНСІСТРІЇ (1942-1944 РР.).....	220

Гальо Я.М., Реслер М.В. ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄС – ВИПРОБУВАННЯ ВІЙНОЮ	224
Куряча Н.В. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ	241
Лінтур І.В., Нестерова С.В. АНАЛІЗ ВИГОД І ВИТРАТ В МІКРОЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	250
Максютова О.В., Питьовка О.Ю. ПОБУДОВА ЕКОНОМЕТРИЧНОЇ МОДЕЛІ ДЛЯ АНАЛІЗУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	257
Петричко М.М., Лінтур І.В., Гладинець Н.Ю. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ЯК СКЛАДОВОЇ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ БІЗНЕСУ	263
Росола У.В., Гладинець Н.Ю., Нестерова С.В. ФУНКЦІЯ ЛОГІСТИКИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ПІДПРИЄМСТВА	271
Січ Г. В., Братюк В. П. ОБҐРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ ТА ОЦІНКА РИЗИКІВ	276
Feier Anastasiia DEVELOPMENT TRENDS OF MOUNTAIN TERRITORIAL COMMUNITIES	281
Феєр О. В., Безугла Ольга ДОКУМЕНТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	285
Льтьо Г.Ф. Кочан В.М. Котубей В.Ф. Грицько В.В. ЕТНОКУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ	290
Нестерова С.В., Голубка Я.В., Лінтур І.В. ПІДХОДИ ДО ОЦІНОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РАМКАХ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ	301
Смочко Н. М., Лужанська Т. Ю., Лепкий М. І., Зеленська Л.І. КОВОРКІНГ- ЦЕНТР ЯК ІННОВАЦІЯ В УМОВАХ НОВИХ ВИКЛИКІВ СУСПІЛЬСТВА	307
Малець О.О., Светлічний І.В., Логвінов В. М. ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ РИЗИКІВ ДЛЯ МУЗЕЙНИХ КОЛЕКЦІЙ У ВИПАДКАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТА ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ	319
АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ	326

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>